

GYŐRI LÁSZLÓ
Az ezüstbalta

Az *Elérhetetlen föld* megjelenése után, valamikor a hetvenes évek elején, felutaztam Kaposvárról Budapestre, ezért-azért, ki tudja, miért, talán csak azért, hogy végre már egyszer kimozduljak abból a szorongató magányból, amelyben élek. Talán valami hivatalos dolgom is akadt, de hamar végeztem vele, és elindultam valamilyen ismeretlen busszal, hogy fölkeressem Oláh Jánost egy olyan városrészben, ahol még sohasem jártam, utcáit nem ismertem, a környék nem tetszett kedvesnek, egy kicsit kietlen volt, arrafelé túl bőre, tágra volt szabva, s előtte üresen tángott a város, le a Duna-partig. Pesterzsébeten lakott, emlékezetem szerint egy panelházban, sőt, egészen biztos, hogy egy betonkockában találtam rá.

Egy kollégiumban laktunk, de azóta nemigen találkoztunk. Szigorú, kérlelhetetlen ítéletei odahúztak, meg kellett látogatnom, hogy újra közelebb kerüljek hozzá. Látni akartam, hogyan él, mit csinál, mert a folyóiratokban nemigen láttam feltűnni, pedig biztos voltam benne, hogy dolgozik, hogy ír. Társaságunknak, a Kilenceknek egyetlen emberéről sem lehetett elképzelni, hogy abbahagyja, természetesnek tetszett, hogy mi már életünk végéig írni fogunk, mert az az életünk, arra vagyunk ítélve, akármi történik körülöttünk, akár észrevesznek bennünket, akár nem, akár siker köszönt ránk, akár a külső némaság; most elutasítanak, most nem adják ki a könyvünket, most még nem, de holnap eljön az idő, és mi az idő végezetéig írunk, beszélünk, mert így vagyunk teremtve.

János, Jancsi, Oljanó is rója a betűket Pesterzsébeten, ahogyan én is abban a furcsa megyében, Somogyban. Járom a falvakat, a kaposvári járás könyvtárait, hozzám tartozik Nagyberki is, amelyet külön jól megnézek, mert ebben a faluban született Oláh, nézem, hogy van-e csak egyetlen fa, csak egyetlen tó, csak egyetlen jel, ami megmagyarázná, hogy egy nagyberki fiúnak miért kell költővé válnia. Pillantgatok, keresem azt a halhatatlan kovácműhelyt, a fehér házat, amely olyan, mint egy ezüstbalta, és amely az *Elérhetetlen föld* című versében hihetetlen szépséggel fölmagasztosul. Ki tudja, talán elenyészett.

Nem találok sehol az izzó vasak, az üllők házát, de megnyugszom: hiszen még lennie sem kellett ahhoz, hogy Oláh megteremtse.

Most vajon mit teremt, mi készül a papíron? Milyen műhelyben, milyen üllőkön veri a patkót?

Édesanyja nyitott ajtót, és Janó szokott fanyar mosolyával tessékelt be a maga világába. Elhültem: egy igazi író műhelye volt az, aki ebben a szobában szinte már fejedelemként uralkodik. Körben vadonatúj polcok, ideszabva, rengeteg könyvvel, középen egy nagy íróasztal, rajta írógép, körben bőrfotelek. Egy olyan íróé, aki ír! Az igazat megvallva, irigykedve néztem. Hogyne irigykedtem volna, amikor én albérlésben éltem egyetlen szobában, a kályha örökké füstölgött, kevéske könyvem a padlón állt csomóban, és még írógépem sem volt. Bizonyára túloz az emlékezet, de hát az emlékezetnek az a dolga, hogy ne a színtiszta valóságot lássa, hanem azt, amit akar. Bizonyára úgy akarja látni az enyém is, hogy megvastagítja a vékonyabb vonalakat, elrajzolja azt, ami volt.

Minden azt mutatta, hogy itt teremtés folyik. Nem húzott elő verseket, az ilyesmiben mind a ketten szemérmesek voltunk. Ráadásul ő kemény is, a végső-kig elszánt. De azért sor került rá, hogy egyszerű szóval megkérdezzem: most mit csinálsz? Persze, új versekre gondoltam, arra, hogy igen, ír, igen, verseket ír, ámde ő azzal döbrentett meg, hogy regénybe fogott, és mintha mutatta is volna a gyülekező papírokat, a vastagodó halmazt. A regényt minden műfaj közül a legnagyobbnak tartottam. A vers nagy dolog, szép dolog, de a regény, az az igazi! Az az enciklopédia!

Így forogtak bennem a gondolatok, talán amiatt, mert én is regényt szerettem volna írni, csak elképzelni sem tudtam, hogyan kell belefogni, s íme, Oláh Jancsi már nemcsak belefogott, már megy is előre a végső pontig rendületlenül.

Ment is előre, már nem Pesterzsébeten, hanem a legvégén, nagyon sokáig Máriaremetén. A regényt csakugyan befejezte, újakat írt hozzá, de a versírást sem hagyta abba, éppen 2014-ben adta ki összes verseit. Idejében. De miért idejében? Dehogy! Természetes módon, ahogy érkezett hozzá a pillanat. Mindegy, hogy mi lesz velünk: örökké dolgozunk, örökké folytatódunk. Pesterzsébeten, Máriaremetén, a temetőben, a mások emlékezetében, szigorúan, keményen, mint egy ezüstbalta, úgy, ahogy kell.